

Nr 4

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av utsökningslagens stadganden om kungörande av försäljning av utmätt egendom.

Första lagutskottet har till behandling förehaft en i andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 83 av herrar *Nilsson* i Lönsboda och *Carlsson* i Huskvarna. I motionen hemställes, att riksdagen måtte besluta den ändringen i utsökningslagens stadganden om kungörande av försäljning av utmätt egendom att kungörandet i kyrka borttages samt att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderligt förslag till författningsändring.

Beträffande skälen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser

Om försäljning av utmätt egendom gives stadganden i 5 kap. *utsökningslagen*. I 89 § föreskrives att försäljning av utmätt egendom skall ske genom offentlig auktion. Enligt 90 § skall auktion av utmätt lös egendom i allmänhet kungöras i kyrka för den församling, där försäljningen sker, så ock, om gäldenär eller borgenär det äskar eller eljest sådant finnes lämpligt, i tidning inom orten ävensom i kyrkorna för de församlingar, som närmast därtill är. Finnes för viss stad förordnat, att auktion skall kungöras på annat sätt än nu är sagt, skall det lända till efterrättelse. Rörande kungörande av auktion beträffande fast egendom stadgas i 101 §, att kungörelse om tid och plats för auktionen samt om fastighetens beskaffenhet skall införas i allmänna tidningarna och intagas i länskungörelserna. Därjämte skall kungörelsen på landet uppläsas i tingslagets kyrkor och i stad anslås å auktionsstället samt, där så kan ske, införas i tidning inom orten. Även för auktion av fast egendom gäller att för stad meddelade särbestämmelser om annan ordning för kungörandet skall iakttagas.

Föreskrifter om kungörelsens uppläsande i kyrka finnes i ett stort antal *andra författningar*. Denna form för kungörande har därvid ofta kombinerats med ett eller flera andra kungörelseförfaranden: införande i Post- och inrikes tidningar, i länskungörelserna eller i en eller flera ortstidningar, anslag i rättens kansli eller annan plats i orten o. s. v. Föreskrifter om kungörande i kyrka förekommer t. ex. i rättegångsbalken, i författningar rörande jorddelning, vattenrätt, expropriation, lagfart, inteckning, lösöre-köp, vägar, allmänningar, skogsbruk, ägofred, jakt och fiske m. m.

I flera fall är kungörandet i kyrka utgångspunkt för besvärstid eller betraktas som delgivning. I kungl. brev den 5 januari 1808 angående utslag rörande menigheter stadgas t. ex., att resolutioner och utslag som länsstyrelserna eller kollegierna meddelar uti ekonomi- eller politimål av allmänt intresse skall kungöras genom uppläsning från predikstolen samt att besvärstiden räknas från uppläsandet.

Sålunda förefintliga bestämmelser om kungörelsens uppläsande i kyrka tillämpas emellertid ej enligt ordalagen i de särskilda författningarna. Genom *lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka* har man nämligen i princip avskaffat uppläsandet i kyrka av s. k. världsliga kungörelser. I 1 § nämnda lag stadgas, att om i lag eller författning är föreskrivet, att kungörelse skall uppläsas i kyrka, skall i stället före gudstjänstens början i vapenhuset eller å annan lämplig plats i eller invid kyrkan anslås kungörelsens rubrik eller kort uppgift om dess innehåll jämte tillkännagivande, att kungörelsen, där ej laga hinder möter, skall under den närmaste veckan finnas tillgänglig för allmänheten å pastorsexpeditionen eller annat ställe, som av vederbörande präst bestämts. Hålles gudstjänsten annorstädes än i kyrkan, skall anslag äga rum, där den förrättas. Vad sålunda stadgas skall icke äga tillämpning å kungörelse om vars uppläsande bestämmelse meddelas i kyrkohandboken. Enligt 2 § samma lag äger Konungen utan hinder av vad i 1 § sägs förordna, att kungörelse, som är av synnerlig betydelse eller rör kyrkliga angelägenheter, skall, jämte det rubrik eller uppgift om innehållet på angivet sätt anslås, uppläsas i kyrkan.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av ovannämnda lag har meddelats i *kungörelsen den 29 maj 1942 (nr 314)*. Däri föreskrives, att kungörelse, när den överlämnas till vederbörande pastor, antingen skall vara försedd med rubrik innehållande kort uppgift om innehållet eller ock vara åtföljd av sådan uppgift. Anslag om kungörelse skall ske genom att rubriken eller uppgiften införes i förteckning, som uppsättes å tid och ställe, som stadgas i 1 § av lagen. Å förteckningen skall pastor ange var och under vilken tid kungörelsen finnes tillgänglig för allmänheten. Pastor är icke pliktig att i förteckningen upptaga kungörelse, som ej kommit honom till handa senast dagen före gudstjänsten. Förteckningen skall upprättas enligt formulär, som fastställs av chefen för justitiedepartementet. Pastor skall utfärda bevis om att kungörelse anslagits på föreskrivet sätt. Jämte det rubrik eller uppgift om innehållet anslås, skall uppläsning från predikstolen ske av kungörelse, om vars uppläsande Konungen särskilt förordnat, kungörelse enligt stadgan om prästval samt, där så beslutas av kyrkostämman eller kyrkofullmäktige, jämväl andra i lag eller författning föreskrivna kyrkliga tillkännagivanden.

Föreskrifter om profan kungörelsens uppläsande i kyrka innebär således numera i allmänhet allenast, att meddelande om kungörelsen anslås. Det

må i detta sammanhang nämnas, att bestämmelser om liknande publiceringsförfaranden genom anslag har givits även på annat sätt. Enligt 14 § *kommunallagen* skall sålunda kungörelse om fullmäktigsammanträde, innehållande uppgift om tid och ställe för sammanträdet och de ärenden, som därvid skall behandlas, anslås å en av kommunen på lämplig plats anordnad anslagstavla (kommunens anslagstavla). Sådan kungörelse skall utfärdas av ordföranden eller vid hinder för honom av vice ordföranden. Uppgifter om justering av fullmäktiges och kommunala nämnders protokoll skall även enligt 24 § samt 39 och 45 §§ *kommunallagen* anslås å samma tavla.

Vidare finnes i vissa författningar mera *allmänt hållna bestämmelser om kungörelsens tillkännagivande genom anslag*. I 21 kap. 10 § *jorddelningslagen*, 6 § *ensittarlagen* och 23 § *gruvlagen* föreskrives sålunda, att vissa meddelanden skall kungöras bl. a. genom anslag »i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen». Enligt 3 § *lagen* angående stenkolsfyndigheter skall visst meddelande anslås »på lämpligt ställe i orten».

I detta sammanhang må även uppmärksammas vissa ändringar, som i anslutning till 1942 års lagstiftning om kungörande i kyrka samtidigt verkställdes i *kungörelsen den 23 oktober 1915 angående länskungörelser*. Sålunda stadgas, att länsstyrelse, om det är av synnerlig vikt, att tillkännagivande, som intagits i länskungörelserna, vinner spridning bland allmänheten och annat kungörelsesätt ej är föreskrivet, må förordna, att tillkännagivandet anslås å lämpliga platser inom länet. Uppsättandet av anslagen skall verkställas av polisman eller annan lämplig person i orten. Planer för uppsättande av sådana anslag skall uppgöras av polischeferna och underställas länsstyrelsen för godkännande.

Historik

Frågan om inskränkande eller upphävande av uppläsandet av kungörelser i kyrkorna har alltsedan början av 1800-talet vid ett flertal tillfällen varit föremål för riksdagens behandling.

En närmare redogörelse för vad härutinnan förekommit lämnas å s. 3—8 i första lagutskottets utlåtande nr 41 vid *1955 års riksdag* i anledning av väckta motioner, I: 162 och II: 205, om ändring av bestämmelserna angående vissa kungöranden i kyrka. Motionärerna uttalade att bestämmelserna borde så ändras att skyldighet för präst att taga befattning med uppläsning, anslående eller hållande av profana kungörelser tillgängliga å pastors-expeditionen upphävdes och hemställde därför att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära ändring av bestämmelserna i enlighet med vad sålunda föreslagits. Utskottet hemställde att riksdagen i anledning av motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i utlåtandet angivit. I detta anförde utskottet — efter att ha erinrat om att uppläsningen av profana kungörelser i kyrka efter hand alltmer inskränkts och slutligen genom 1942 års lagstiftning i princip avskaffats och ersatts med anslag i kyrkan — ytterligare följande:

Motionärerna föreslå nu, att denna sista återstod av det forna kungörelseläsandet från predikstolen skall avskaffas, och motivera sin framställning med att modernare publiceringsmetoder, såsom press, radio m. m., gjort anslagen i kyrka onödiga. Det torde ej heller kunna råda delade meningar om att de rubriker över inkomna kungörelser, vilka nu författningsenligt uppsätts i kyrkorna, praktiskt taget sakna betydelse i publiceringshänseende. Detta synes även bekräftas av de svar, som enligt vad ovan återgivits avgåvos å den till domkapitlen ställda rundfrågan angående tillämpningen av 1942 års lagstiftning. Som nämnts har också det tillämpade anslagsförfarandet redan från sin tillkomst avsetts endast som ett provisorium; och detta har även understrukits av första lagutskottet i dess yttrande över de vid 1943 års riksdag väckta motionerna i ämnet.

Utskottet delar sålunda motionärernas uppfattning, att den nu tillämpade metoden icke är tillfredsställande och att åtgärder böra vidtagas i syfte att få till stånd en bättre ordning. Att omedelbart och allmängiltigt föreskriva, att de särskilda stadgandena om kungörande i kyrka skola upphöra att gälla, låter sig dock icke göra bl. a. av den anledningen, att i flera fall kungörandet utgör utgångspunkt för fatalitet. I stället synes man, såsom föreslagits i 1945 års promemoria, böra reformera etappvis. Den första etappen kan för övrigt sägas redan ha tillryggalagts genom att de kommunala kungörelserna vid kommunallagsreformen överförts till den kommunala anslagstavlan. Nästa uppgift bör då i enlighet med promemorians förslag bli en översyn av de viktigare författningar, som alltjämt inrymma bestämmelser om kungörande i kyrka, varvid denna publiceringsmetod utbytes mot andra sådana eller, där så kan ske, slopas utan ersättning. Enligt utskottets mening är emellertid detta reformarbete icke av den omfattning eller angelägenhetsgrad, att det synes påkallat att enbart härför tillsätta en särskild utredning. Detta skulle ej heller vara praktiskt lämpligt, då en sådan utredning skulle nödgas syssla med de mest skiftande lagstiftningskomplex och knappast kunna utrustas med erforderlig sakkunskap för att på varje särskilt område kunna bedöma vilka publiceringsmetoder som just där vore de lämpligaste. I stället synes man inom redan tillsatta utredningar böra vid sidan av det egentliga utredningsarbetet jämväl beakta, att kyrkokungörandet i förekommande fall bör ersättas med ett mera tidsenligt publikationsförfarande. Det är för utskottet bekant, att man vid vissa pågående utredningar har att taga ställning till frågor av detta slag. Besvärssakku-niga komma sålunda bl. a. in på spørsmålet om delgivning av administrativa beslut med menigheter och med en obestämd personkrets, och inom 1954 års fastighetsbildningskommitté söker man finna lämpliga publikationsmetoder inom jorddelningslagstiftningen. Frågan om kyrkokungörandets avskaffande synes kunna aktualiseras även vid andra pågående eller begärda utredningar. Möjligheten att ersätta det i rättegångsbalken föreskrivna kyrkokungörandet bör sålunda kunna övervägas inom 1951 års rättegångskommitté, och kungörelseförfarandet vid exekutiva auktioner bör lämpligen upptas vid den allmänna revision av utsökningslagen, som riksdagen begärde år 1945 (första lagutskottets utl. nr 39, r. skr. nr 365). Vidare synas expropriationslagens bestämmelser om kyrkokungörande böra omprövas i samband med den av riksdagen begärda utredningen om denna lags bestämmelser angående underrättande av sakägare om expropriationsansökan. Det är även önskvärt, att man inom departementen vid omarbetning av administrativa författningar av skilda slag i förekommande fall låter kyrkokungörandet ersättas med modernare publiceringsformer.

Så synes för övrigt också ske i allt större utsträckning. Som exempel kan nämnas, att ansökningar om att få tillverka explosiva varor eller eldfarliga oljor enligt tidigare bestämmelser i vissa fall skulle uppläsas i kyrka, medan enligt de nya stadganden i dessa ämnen som trädde i kraft den 1 januari 1950 kyrkokungörandet för motsvarande fall slopats, så att publicering nu sker endast i ortstidning.

Vilka publiceringsförfaranden som böra komma till användning i stället för kyrkokungörandet får naturligen bero på de särskilda kraven inom olika lagstiftningsområden. Utskottet vill emellertid som en allmän grundsats uttala, att man bör söka skapa sådana publiceringsmetoder, vilka medföra ett verkligt allmänt bekantgörande. Från denna utgångspunkt synes man böra eftersträva att använda annonsering i ortspressen, medan däremot anslagsförfaranden i allmänhet ej äro ändamålsenliga. Att helt undvika publicering genom anslag lär dock, bl. a. av ekonomiska skäl, ej låta sig göra. Det kan möjligen även visa sig lämpligt att, sedan kyrkokungörandet avskaffats i viktigare sammanhang, genom ett allmänt stadgande utbyta denna kungörelseform även i återstående författningar och att därvid använda sig av en annan form av anslag såsom ersättning. Vid försök att skapa en ny sådan publiceringsmetod genom anslag ligger väl närmast till hands att söka begagna sig av de numera inrättade kommunala anslagstavlorna. Väljer man denna väg kan det emellertid bli nödvändigt — åtminstone om den kommunala anslagstavlan skall i något större utsträckning tagas i anspråk för allmänna tillkännagivanden — att särskilda »anslagsförrättare» förordnas, som under tjänstemannaansvar skola handhava tavlans skötsel och utfärda bevis om anslag. Sådana mera allmänna frågor rörande den kommunala anslagstavlan begagnande synas lämpligen med det snaraste böra komma under överbägande, så att därefter de särskilda utredningarna skola kunna bättre bedöma förutsättningarna för att utnyttja denna anslagstavla.

Såsom framgår av det anförda finner sig utskottet icke kunna tillstyrka vare sig att någon omedelbar lagändring sker eller att en särskild utredning i frågan tillsättes. De ovan framhållna synpunkterna synas emellertid utskottet genom skrivelse till Kungl. Maj:t böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Vad utskottet hemställt bifölls av riksdagen.

Utskottet

Enligt föreskrifter i utsökningslagen skall exekutiva försäljningar av utmätt fast eller lös egendom kungöras i kyrka. Liknande regler om kungörande finnes även i ett stort antal andra lagar och författningar inom skilda lagstiftningsområden, t. ex. i rättegångsbalken samt i författningar rörande jorddelning, vattenrätt och expropriation m. m. På grund av lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka, vilken lag avser profana kungörelser över huvud, sker kungörandet i kyrka genom anslag i vapenhuset eller å annan lämplig plats i eller invid kyrkan av kungörelsens rubrik jämte tillkännagivande att kungörelsen finnes tillgänglig för allmänheten å pastorsexpeditionen eller annan plats.

I förevarande motion föreslås att kungörandet i kyrka av exekutiva

auktioner för försäljning av utmätt egendom borttages, och såsom motive-ring för denna framställning anföres att det nuvarande förfarandet vore föråldrat och dessutom mindre lämpligt ur den synpunkten att dylika kungörelser i många fall kunde väcka olustkänslor hos kyrkobesökarna. Enligt motionärernas mening borde erforderligt kungörande kunna ske genom annonsering i pressen.

Av den föregående redogörelsen framgår att frågan om avskaffande av kungörelseförfarandet i kyrka länge varit föremål för uppmärksamhet. 1942 års lagstiftning, varigenom uppläsandet från predikstolen av dylika kungörelser avskaffades och ersattes med anslag, avsågs att vara endast ett provisorium, som senare skulle ersättas av ett mera tidsenligt publika-tionsförfarande. I sitt utlåtande nr 41 vid 1955 års riksdag uttalade ut-skottet att den tillämpade metoden med anslag i kyrka icke vore tillfreds-ställande och att åtgärder borde vidtagas i syfte att få till stånd en bättre ordning. Reformarbetet på detta område syntes — anförde utskottet — böra ske etappvis, och den närmaste uppgiften borde, eftersom den första etappen genomförts i och med att de kommunala kungörelserna genom 1953 års kommunallagsreform överförts till den kommunala anslagstavlan, bli en översyn av de viktigare författningar, som alltjämt inrymde bestä-melser om kungörande i kyrka. Utskottet ansåg emellertid icke påkallat eller lämpligt att enbart härför tillsätta en särskild utredning utan fann i stället önskvärt att spörsmålet beaktades vid pågående eller begärda ut-redningar inom de olika lagstiftningsområdena. Beträffande frågan om kungörelseförfarandet vid exekutiva auktioner uttalade utskottet att denna lämpligen borde upptas vid den kommande allmänna revisionen av utsök-ningslagen.

Den förevarande motionen har, såsom tidigare angivits, väckt fråga om avskaffande av kungörelser i kyrka allenast inom ett av de många lag-stiftningsområden, som i sig innefattar bestämmelser om sådant kungö-rande. Det synes uppenbart att publikationsmetoderna inom utsöknings-rätten kommer att omprövas i samband med det år 1958 påbörjade stora reformarbetet på detta område. Härigenom kommer motionens syfte att bli tillgodosett. Vid sådant förhållande anser utskottet skäl icke föreligga att föreslå riksdagen att vidtaga någon åtgärd i anledning av motionen.

Till frågan om avskaffandet av kyrkokungörandet över huvud, såvitt gäller världsliga kungörelser, kan utskottet icke på grund av föreliggande motion taga ställning. Tydligt är emellertid att detta spörsmål, som nu varit aktuellt under en avsevärd tidrymd, icke lär kunna inom överskåd-lig tid bringas till en slutlig lösning över hela fältet, därest reformarbetet skall bedrivas efter de linjer utskottet skisserat i 1955 års utlåtande i ämnet. Självfallet måste det anses otillfredsställande att en publiceringsmetod, som länge ansetts vara praktiskt taget betydelselös, kommer att för lång tid framåt tillämpas beträffande kungörelser m. m. inom åtskilliga lagstift-

ningsområden. Ifrågasätts kan därför om icke anledning finnes att ånyo överväga, huru reformarbetet skall uppläggas för att inom rimlig tid nå fram till ett slutresultat.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II: 83, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1959

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Per Olofsson, Lindgren, Per-Olof Hanson, Erik Svedberg, Robert Johansson, fröken Mattson och herr Arvidson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedqvist, fru Johansson, herr Onsjö, fru Boman, herrar Ekström i Björkvik, Fröding och fröken Bergegren.